BEYTULHIKME
An International Journal of Philosophy
Volume 2 Issue 2 December 2012

İnceleme Makalesi

Türkçede Foucault ve Foucault Bibliyografyası

SEVER IŞIK

Y.L. | Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Programı | 34180, Bahçelievler, İstanbul, Türkiye | severquista@gmail.com

Özet: Yirminci yüzyılın önde gelen filozoflarından Michel Foucault, çalışmaları ile felsefeden siyasete, tarihten sosyolojiye, edebiyattan sanata birçok alanda düşünce dünyası üzerinde derin izler bırakmıştır. 1980lerin ikinci yarısında artan Foucault'nun Türkçe çevirileri 1990larda yoğunluk kazanmış ve 2000li yılların ilk yarısına gelindiğinde ise neredeyse tamamlanmıştır. Türk düşünce dünyasında kendisine sık sık atıflar yapılan Foucault'ya dair son yirmi yılda Türkiye'de çeviri ve telif birçok kitap ve makale yayınlanmış, tezler hazırlanmıştır. Foucault'nun Türkçeye girişi postmodernizm tartışmalarının Türk aydınlarının gündemine girişine paralel bir seyir izler. Bu çalışmanın amacı Türkçedeki Foucault çalışmaları ile çeviri veya telif ona dair Türkçede oluşmuş literatürün bir dökümünü yapmak, bu konuda çalışanlara bir nebze de olsa kolaylık sağlamak, Türkçe literatürü derli toplu olarak görmelerini sağlamaktır.

Anahtar Kelimler: Foucault, felsefe, bibliyografya, çeviri, Türkçe.

Review Article

Foucault and Foucault Bibliography in Turkish Language

SEVER IŞIK

M.A. | Marmara University, Institute of Social Sciences, Philosophy and Religious Sciences Program | 34180, Bahçelievler, İstanbul, Turkey | severquista@gmail.com

Abstract: Foucault, a prominent philosopher of the twenteeth century, had quite on impact on philosophy, politics, history, sociology, literature, art and so on. Foucault's works were translated into Turkish in the late 1980s and more frequently in the 1990s and in the early 2000's, they were almost complete. Foucault, who is frequently referred in Turkish thought world, has been translation book, article and test subject fort the last two decades. Foucault entrance to Turkish literature shows parallelism with postmodernism debate in Turkish philosophy. The purpose of this bibliography is to make on inventory for Foucault's works translated into Turkish and works and writings and about him, in order to provide convenience for the people who study Foucault.

Keywords: Foucault, philosophy, bibliography, translation, Turkish.

BEYTULHIKME An International Journal of Philosophy

Giriş: Türkiye'de Foucault

Yirminci yüzyıl Fransız felsefi düşünce sahnesinin önde gelen simalarından Michel Foucault (1926-1984) yazdıkları ile felsefeden siyasete, tarihten sosyolojiye, edebiyattan sanata birçok alanda düşünce dünyası üzerinde derin izler bırakmıştır. Şaşırtmayı seven "maskeli filozof" Foucault, uzun süreli tefekkür ve teellümün ürünü olan eserleriyle, 'felsefi güzergâhı' boyunca takip ettiği yöntemler ve ortaya koyduğu yeni kavramlarla ile dün olduğu gibi bugün de birçok çalışmaya ilham kaynağı olmaya devam etmektedir. Batı düşüncesinde bilgi sistemlerinin oluşumunu analiz ettiği ilk dönem çalışmalarını izlediği yöntemden hareketle "arkeoloji" olarak değerlendiren Foucault, "iktidarı" merkezine aldığı 1970 sonrası çalışmalarını ise "soykütük" olarak niteler. 1970lerin ortasından itibaren Foucault'yu "öznenin ontolojisi"ne ve "ben'in yapımı"na odaklanan bir filozof olarak görüyoruz. Bununla birlikte belirtmek gerekir ki, bu dönemselleştirmeler onun düşüncesindeki bir kopuşa değil, tematik bir yoğunlaşmaya işaret ederler. İktidar ve bilgi ile ilişkisi içinde iktidarın oluşumu bir "Nietzsche havarisi" olan Foucault'nun tüm çalışmalarının ana eksenidir. Onun nazarında iktidarın dışında var olan bir bilgi yoktur.

Amacının "yaşanan anın tarihini yazmak" olduğunu defaaten belirten Foucault, *Deliliğin Tarihi*'nden *Cinselliğin Tarihi*'ne kadar olan bütün çalışmalarında çağdaş Batı kültürdeki bazı anahtar kavramaları, uygulamaları tarihsel bir perspektif içine oturtarak bunların kavramsal temellerini bulmaya ve analiz etmeye çalışmıştır. Foucault'nun, yaşanan anın/çağın tarihi ve felsefi bir eleştirisini yapma tasarısı, iki hedefe yönelikti: Birincisi Batıda aklın yükselişine ilişkin "tarihi koşulları" belirlemek; ikincisi ise çağdaş kültürün özünü oluşturan akılcılığın tarihsel temelleri karşısında günümüzde nasıl bir konumda bulunduğumuzu incelemeye yönelerek "yaşanan anın bir çözümlemesi"ni yapmaktır (Merquior, 1986: 20).

Yirminci yüzyılın büyük dönüşümlerinin ve toplumsal karmaşasının, süregelen iktidar ilişkilerinin on dokuzuncu yüzyılın aklı ile anlaşılmayacağının ve çözümlemeyeceğinin farkında olan Foucault, yüzyılın analizini mümkün kılacak bir kavramsal çerçeve oluşturmanın çabası içinde olmuştur. Onun çalışmaları Marksizmin düşünce dünyasına egemen olduğu bir dönemde, başta Fransa olmak üzere Avru-

pa'nın yerleşik ve boğucu entelektüel atmosferinden rahatsız olan aydınlar ve sosyal bilimciler için ilham kaynağı olmuştur. Aydınlanmanın temel paradigmalarını eleştiren Foucault'nun çoğunluğunu 1960lı ve 1970li yıllarda ortaya koyduğu temel metinleri yine 1970li yıllardan itibaren İngilizce başta olmak üzere diğer Batı dillerine tercüme edilmeye başlanmıştır.

Foucault'nun Türk düşünce dünyasında tanınmaya başlanmasının ve Türkçeye ilk girişinin tarihini birkaç makalesinin çevrildiği 1970lerin sonuna kadar götürmek mümkünse de Foucault'nun Türkiye'de tanınması, düşüncesine ve eserlerine ilgi duyulması ve kitaplarının tercüme edilmeye başlanması 1980lerin ikinci yarısına tekabül eder. Filozofun Türkiye'de ve Türkçede gerçek anlamda bir mevcudiyet kazanması, tartışmalara konu olması, başvurulan bir referans kaynağına dönüşmesi, çalışmalara konu olması ise ancak 1990larda gerçekleşti. Bu yıllar aynı zamanda onun çalışmalarının ana gövdesinin Türkçeye kazandırıldığı yıllardır. Türkçeye kazandırılan çalışmaları birden fazla baskı yapmaya başlayan Foucault'ya gösterilen ilgi 2000li yıllarda artarak devam etmiştir. 2000li yılların ortasında gelindiğinde ise artık Türkçe Foucault külliyatının neredeyse tamamladığını eserlerinin yeni baskılarının yapıldığını görüyoruz. 2000li yıllarda dikkat çeken bir diğer nokta onunla ilgili birden fazla bibliyografyanın yayınlanmış olmasıdır. Buradan hareketle Türkiye'deki okuyucunun artık Türkçeye yerleşen Foucault'nun kim olduğunu merak ettiğini tahmin etmek mümkün.

Foucault'nun Türkçeye girişi ve kendisine gösterilen ilgideki artış Postmodernizm tartışmalarının Türkiye'deki / Türkçedeki seyrine paralellik arz eder. Türkiye'de 1970li yılların son yarısında çok küçük bir entelektüel grubun haberdar olduğu postmodern metinler ve tartışmalar 1980'lerin ikinci yarısından sonra, özellikle *Defter Dergisi*'nin katkısı ile önemli bir okuyucu kitlesi tarafından tanınmaya ve izlenmeye başlandı.[1] Postmodernist olarak görülen düşünürler sonraki yıllarda sayısı sürekli artan yeni yayınlarla önemli bir okuyucu kitlesi edindiler. 1990lı yıllar

[1] Postmodernizm tartışmalarının Türkiye'ye girişinde *Defter Dergisi*'nin rolü ile ilgili bir çalışma için bkz. Uğur Çetin (2008). *Defter Dergisi ve Türkiye Düşünce Yaşamındaki Yeri: Modernizm- Postmodernizm Tartışması Örneği.* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2008.

postmodernizme dair tartışmaların en popüler olduğu dönemdir. Söz konusu dönemde postmodernizme gösterilen ilgi ve postmodernizm tartışmaları Türkiye'deki siyasal atmosfer ve gelişmelerle yakından alakalıdır. Bir yandan 1980'lerde uygulanan liberal politikalar, darbe sonrası kuşağın depolitizasyonu yönündeki çabalar, popüler kültürün yükselişi, diğer yandan kırdan kente göç neticesinde oluşan yeni orta sınıf sol ve İslamcı muhalefetin kendilerini "öteki"leştiren siyasal merkeze karşı meşruiyet ve söylemsel müttefik arayışı, Soğuk Savaş sonrası 'yenidünya düzeni'nin ve kültürünün teorik olarak kavramsallaştırılması ihtiyacı vb. faktörler tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de postmodernizm olarak adlandırılan felsefi düşünceye gösterilen ilginin artmasında etkili olmuştur. 1990'larda başlayan çok sesli tartışma ortamı da hem postmodern düşünce metinlerinin Türkiye'ye taşımasında hem de nicelik ve niteliksel olarak gelişiminde önemli rol oynamıştır.

1980'lerden itibaren, Ortodoks solcuların şüphe ile bakmasına karşın, küçükte olsa entelektüel-sol bir grup aydın tarafından izlenen ve Türkçeye taşınan postmodern metinlere ve postmodernizm tartışmalarına İslamcı aydınlar da, modernlik / Aydınlanma karşıtı söylemleri ile bir çok noktada çakıştığından dolayı ilgi duymuş ve konuya ilişkin tartışmalara katılmışlardır. Müslüman aydınlar modernitenin rasyonel, seküler bir toplum kurma düşüncesinin ve "büyük anlatı"larının iflas ettiğini öngörmesi, "Aydınlanma"nın temel dayanaklarına eleştiri oklarını yöneltmesi vb. sebeplerle Batı içinden Batı'ya yöneltilen postmodern eleştirilerde bir çeşit söylemsel müttefik görmüşlerdir. Diğer yandan Türkiye'deki siyasal atmosfer ile ilişkili olarak hem sol hem de İslamcı aydınlar postmodern söylemi de arkalarına alarak mustarip oldukları siyasal uygulamaları ve resmi / Kemalist politikaların doğruluk iddialarını, birlikçi, ötekileştirici söylemlerini, 'normalleştirici / anormalleştirici' pratiklerini eleştirmeye ve alt etmeye çalışmışlardır. Postmodern düşünürler bu yıllarda Türk entelektüel dünyasının en önemli beslenme kaynaklarından bir olmuştur ki, bunların en önemlilerinden biri, hatta Türkçedeki çevirileri ve kendisi ile ilgili yayınlara bakıldığında en etkili olanının Foucault olduğunu söyleyebiliriz.

Türkiye'de Foucault'a dair yapılan çalışmalara ve ona gönderme yapan metinlere bakıldığı zaman görülür ki Türk düşünce dünyasında vücut bulan ve Türkçe okuyucusunun aşina olduğu Foucault, *Kelimeler ve Şeyler*'in Foucault'su değil, *Hapis-*

hanenin Doğuşu'nun Foucault'sudur. Başka bir ifade ile Türkçedeki / Türkiye'deki Foucault beşeri bilgi sistemlerinin analiz eden epistemolog ve arkeolog Foucault değil, iktidar üzerine düşünen iktidarın filozofu Foucault'dur. Foucault, Türkiye'de daha çok iktidarın doğası ve onun işleyişine dair düşünceler ile iktidar mücadeleleri bağlamında ilgi görmüştür. Bu sebeple Foucault'nun Türkiye'de üretken bir tarza okunduğu ve derinlikli çalışmaları tetiklediği söylenemez. Bu da Türkiye'de siyasetin toplumsal yaşamın tüm veçheleri gibi hala düşünce dünyasının gündemini de önemli ölçüde domine ettiğini göstermektedir. Oysa Foucault beşeri bilimlerin ve bilgi sistemlerinin / epistemelerin, söylemlerin oluşumuna ve dönüşümüne ilişkin olarak geliştirdiği yetkin analiz ve zengin kavramsal çerçeve ile hem Batı'da hem Arap-İslam dünyasında çok daha derinlikli çalışmalara ilhan kaynağı olabilmiştir. Buna örnek olarak Edward Said'in Batı'nın bir iktidar/bilgi söylemi olarak Doğu'yu nasıl inşa ettiğini analiz ettiği ünlü *Oryantalizm* isimli çalışması ile Faslı Müslüman düşünür Muhammed Abid el-Cabiri'nin *Arap-İslam Siyasal Aklının Oluşumu* isimli eseri anılabilir. Ayrıca Cabiri, Foucault'nun *Kelimler ve Şeyler*'de Batı düşüncesindeki bilgi sistemleri için yaptığı epistemolojik analizin bir benzerini *Arap-İslam Aklının Yapısı* ve *Arap-İslam Kültürünün Oluşumu* isimli eserlerinde İslami bilgi sistemleri için yapmaya çalışır. Maalesef buna benzer derinlikli çalışmalar canlı bir tartışma geleneğinin olduğu yakın dönemin Türkiye'sinde üretilememiştir.

Türkiye'de tanınan Foucault'nun daha çok iktidar üzerine düşünen filozof Foucault olduğunu söyledik. Fakat burada şunun da belirtilmesi gerekir: Türkiye'deki siyasal durumu analiz için Foucault'nun iktidar düşüncesine yapılan referanslar çoğunlukla Foucault'nun ilk dönem eserlerinedir. Bu dönemde Foucault'nun iktidar düşüncesinin billurlaştığı eseri *Hapishane'nin Doğuşu*'dur. Burada Foucault'nun bahsettiği iktidar pozitiflikler üretme kapasitesine sahip olmakla beraber hala klasik iktidar kuramında olduğu gibi negatif bir karakter taşır. Gözetlemeyi esas alan Panoptikon mimari modelinin somutlaştığı hapishane, hastane, okul, fabrika vb. kurumlarda cari olan iktidar yapısında esas olan öznelliğin iktidar tarafından üretimidir. Başka bir ifade ile iktidarın itaatkâr ve verimli bedenler üretmek üzere öznelliği üretmeye çalışması, bir süre sonra ise iktidarın mekanizmalarını içselleştiren öznelerin iktidar uyarınca kendilerini kurmalarıdır. Bu aşamada

iktidar mekanizması kendiliğinden işler hale gelir ve bir "iktidar ekonomisi" temin edilmiş olur. İşte Türkiye'deki düşünce dünyası çok genel ifadelerle dile getirdiğimiz bu baskılayıcı ve negatif iktidar anlayışını Türkiye'deki iktidar ilişkilerini analiz etmek için kullanmışlardır. Ve Foucault'dan farklı olarak devlet gibi "makro iktidar(lar)ı", bu iktidar(lar)ın toplum üzerindeki baskısını ve bu baskı neticesinde oluşan siyasal durum ve pratikleri, iktidar mücadelelerini analiz etmeye çalışmışlardır. Oysa Foucault'nun kendisi özellikle *Cinselliğin Tarihi*'nin (1976) birinci cildinin yayınlanmasından sonra bu iktidar anlayışını önemli ölçüde terk ederek daha pozitif olan, tüm toplumu bir ağ gibi saran, hiçbir noktada temerküz etmeyen, her yerde var olan, tüm öznelerin dâhil olduğu, direniş imkânını ile adeta ontolojik bir birlikteliğe olan sahip bir iktidar düşüncesi geliştirdi. Ve yaşamının sonuna kadar da 'sözleşmeyi' esas alan "liberal iktidar" ve ekonomiyi esas "Marksist iktidar" modelinden temelinden farklı olan bu iktidar düşüncesini geliştirmeye devam etti. Büyük öznelere ve makro yapılara odaklanmayan Foucault'nun bu iktidar modeli, toplumun her tarafına sirayet eden, tüm toplumsal gövdeye kök salan ve dolaşımda olan iktidar ilişkilerinin analizini mümkün kılmaktadır. Fakat bu Foucaultcu iktidar analizi Türk düşünce dünyasında fazla akis bulamamıştır. Çünkü Türkiye'deki mevcut düşünce dünyası siyasal tahayyülün egemenliğini aşamadığından toplumsal muhalefeti, dönüşümü, uzlaşımı, iletişimi, üretimi ve paylaşımı hala siyasal merkezli olarak düşünmektedir. Daha açık bir ifade söylemek gerekirse sorunlar da çözümler de hep devlet merkezli olarak düşünüldüğünden siyasal, sosyal ve iktisadi analizler kahir ekseriyeti ile makro iktidar yapılarına ve makro öznelere odaklanmaktadır. Dolayısıyla halâ şiddetin, merhametin, adaletin hep yukarından aşağıya, devletten topluma yöneleceği düşünülmektedir. Sonuçta da toplumun kendisi atıl, pasif olarak algılandığı için toplumun tabanında işleyen sayısız iktidar ve direnme ilişkisi büyük ölçüde analiz dışı bırakılmaktadır.

Foucault'nun Türkçeye alımlanma sürecinde en dikkate değer noktalardan biri de yayın evlerinin rolüdür. Genel olarak tüm düşünsel eğilimlerin ve tartışmaların, konumuz bağlamında Foucault'nun, Türkiye'ye girişinde üniversitelerin değil, yayınevlerinin başat rol oynadığını söyleyebiliriz. Entelektüel dünyanın gelişmesi ve genişlemesinde, birçok konunun aydınların gündemine taşınmasında yayınevleri

öncü rol oynamışlardır. Öyle ki birçok kişi ve konu ancak yayınevlerinin tercümelerinden sonra üniversitelerin gündemine girmektedir. Foucault'da bunun güzel bir örneğidir. Aşağıdaki bibliyografyada göreceğimiz gibi Türkçede Foucault'nun ilk yazıları 1970'lerin sonunda görülürken, 1980'lerden itibaren bazı kitapları çevrilmiş ve 1990'ların ortasına gelindiğinde bir çok metni Türkçeye kazandırılmışken hala üniversitenin gündeminde pek fazla bir yer işgal etmemiş ve çalışmalara konu olmamıştır. Örneğin, 1990lı yıllarda Foucault üzerine biri doktora diğeri yüksek lisans olmak üzere sadece iki tane tez hazırlandığını görüyoruz. Doktora tezi 1993 tarihli, yüksek lisans tezi ise 1996 tarihlidir. Türkiye'deki üniversiteler asıl olarak 2000li yıllarda Foucault'ya ilgi göstermiş ve çalışma konusu yapmaya başlamıştır. Foucault çalışmalarının üniversitedeki seyri ilginçtir. Eserlerini tarihsel çalışma formatı içinde vücuda getiren, daha önceleri tarihin dışına itilenleri tarihsel analize dâhil eden, tarihsel çalışmaların alanının genişlemesine katkıda bulunan Foucault felsefe, sosyoloji, siyaset bilimi ve az da olsa edebiyatçıların dahi gündemine girmişken ve tarihçilerin gündemine ise neredeyse hiç girmediğini görüyoruz. Bu Türkiye'deki tarih çalışmalarının kuramsal açılımlara ve daha önce tarihi yapılmamış konulara ilgisi hakkında önemli ve ilginç bir veri oluşturmaktadır. Oysa birçok kez kendisini tarihçi olarak tanımlayan Foucault, en önemli simalardan biridir Batıda.

Türkiye'de Foucault'ya dair Türkçe olarak hazırlanıp, yayınlanmış çalışmaların neredeyse tamamının kitaplaştırılmış tezler olduğunu da belirtmek gerekir. Türkçede Foucault'ya ilişkin çeviri kitap ve makale sayısı yerli teliflerden çok daha fazladır. Bu da çok farklı bağlamlardan Foucault'ya refere yapmasına rağmen yukarıda belirttiğimiz gibi Türk düşünce dünyasında Foucault'nun yoğun ilgiye rağmen hala üretken bir okumaya ve değerlendirmeye tutulmadığını göstermektedir.

Bu çalışmanın amacı çeviri veya telif Türkçede Foucault'ya dair oluşmuş literatürün bir dökümünü yaparak bu konuda çalışanlara bir nebzede olsa kolaylık sağlamak ve Türkçe literatürü derli toplu olarak görmelerini temin etmektir. Şüphesiz ki bu bibliyografya eksiksiz olmak gibi bir iddia taşımıyor. Biz araştırmacılara yardımcı olabileceğini düşündüğümüz ve tabiî ki ulaşabildiğimiz tüm nitelikli çalışmaları bu bibliyografya dâhil ettik.

Türkçede Foucault Kaynakçası

1. Foucault'nun Türkçeye Çevrilmiş Çalışmaları

A. Çevrilmiş Kitapları

Foucault, Michel, *Deliliğin Tarihine Giriş,* çev. Enis Batur & Nasuh Barın, Ankara: Tan Yayınları, 1982.

Foucault, Michel, *Söylemin Düzeni*, çev. Turhan Ilgaz, İstanbul: Hil Yayınları, 1987.

Foucault, Michel, *Cinselliğin Tarihi* 1, çev. H. Tufan, İstanbul: Afa Yayınları, 1986.

Foucault, Michel, *Cinselliğin Tarihi* 2, çev. H. Tufan, İstanbul: Afa Yayınları, 1988.

Foucault, Michel, *Cinselliğin Tarihi* 3, çev. H. Tufan, İstanbul: Afa Yayınları, 1993.

Foucault, Michel, *Cinselliğin Tarihi*, 3 cilt, çev. Hülya Uğur Tanrıöver, İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 2003.

Foucault, Michel, *Annemi, Kız Kardeşimi ve Erkek Kardeşimi Katleden Ben, Pierre Riviere: 19. Yüzyılda Bir Aile Cinayeti*, çev. Erdoğan Yıldırım, Ankara: Ara Yayıncılık, 1991.

Foucault, Michel, *Ben'in Yapımı*, çev. Levent Kavas, İstanbul: Ara Yayıncılık, 1992.

Foucault, Michel, *Dostluğa Dair*, çev. C. Ener, İstanbul: Telos Yayıncılık, 1992.

Foucault, Michel, *Akıl ve Akıl Bozukluğu: Klasik Çağda Deliliğin Tarihi*, çev. Mehmet Ali Kılıçbay, Ankara: İmge Kitabevi, 1992.

Foucault, Michel, *Hapishanenin Doğuşu*, çev. Mehmet Ali Kılıçbay, Ankara: İmge Kitabevi, 1992.

Foucault, Michel, *Ders Özetleri 1970-1982*, çev. Selahattin Hilav, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 1992.

Foucault, Michel, *Bu Bir Pipo Değildir*, çev. Selahattin Hilav, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 1993.

Foucault, Michel, *Ders Özetleri*, çev. Selahattin Hilav, Yapı Kredi Yayınları, İstan-

bul: 1992.

Foucault, Michel, *Kelimeler ve Şeyler*, çev. Mehmet Ali Kılıçbay, Ankara: İmge Kitabevi, 1994.

Foucault, Michel, *Bilginin Arkeolojisi*, çev. Veli Urhan, İstanbul: Birey Yayıncılık, 1999. (İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 2011.)

Foucault, Michel, *Kendini Bilmek* (Söyleşi: Huck Gutman, Patrick H. Hutton), çev. Gül Çağalı Güven, İstanbul: Om Yayınevi, 1999.

Foucault, M. *Yapısalcılık ve Postyapısalcılık*, çev. A. Utku & Ü. Umaç, İstanbul: Birey Yayınları, 1999.

Foucault, Michel, *Psikoloji ve Ruhsal Hastalık*, çev. Muhsin Hesapçıoğlu, İstanbul: Birey Yayıncılık, 2000.

Foucault, Michel, *Kliniğin Doğuşu*, çev. İnci Uysal, Ankara: Epos Yayınları, 2002.

Foucault, Michel, *Kliniğin Doğuşu*, çev. T. Keşoğlu, Ankara: Doruk Yayınları, 2002.

Foucault, Michel, *Bu Bir Pipo Değildir*, çev. Selahattin Hilâv, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 1993.

Foucault, Michel, *Toplumu Savunmak Gerekir*, çev. Şehsuvar Aktaş, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2004.

Foucault, Michel, *Marx'tan Sonra* (Söyleşi: Duccio Trombadori), çev. Gökhan Aksay, İstanbul: Çiviyazıları Yayınevi, 2004.

Foucault, Michel, *Doğruyu Söylemek*, çev. Kerem Eksen, İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 2005.

Foucault, Michel, *Dışarının Düşüncesi* / Maurice Blanchot, *Hayalimdeki Michel Foucault*, çev. Ayşe Meral, İstanbul: Kabalcı Yayınevi, 2005.

Foucault, Michel & Noam Chomsky, *İnsan Doğası, İktidara Karşı Adalet: Foucault ve Chomsky Tartışıyor*, çev. Tuncay Birkan, İstanbul: Bgst Yayınları, 2005.

Foucault, Michel, *Seçme Eserler 1: Entelektüelin Siyasi İşlevi,* çev. Işık Ergüden, Os-

man Akınhay & Ferda Keskin, İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 2000.

Foucault, Michel, *Seçme Eserler 2: Özne ve İktidar*, çev. Işık Ergüden & Osman Akınhay, İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 2000.

Foucault, Michel, *Seçme Eserler 3: Büyük Kapatılma*, çev. Işık Ergüden & Ferda Keskin, İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 2000.

Foucault, Michel, *Seçme Eserler 4: İktidarın Gözü,* çev. Işık Ergüden, İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 2003.

Foucault, Michel, *Seçme Eserler 5: Felsefe Sahnesi,* çev. Işık Ergüden, İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 2004.

Foucault, Michel, *Seçme Eserler 6: Sonsuza Giden Dil,* çev. Işık Ergüden, İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 2006.

B. Çevrilmiş Makaleleri

Foucault, Michel & Gilles Deleuze, "Aydınlar ve Siyasal Güç", çev. Bertan Onaran, *Köken*, 7/9, Eylül-Kasım 1974, s. 6-9; *Yazı* 1978. sy. 1.

Foucault, Michel, "Gerçek ve İktidar", çev. A. İnsel, *Birikim*, 1979, sy. 56-57, s. 34-39.

Foucault, Michel, "Las Meninas", çev. T. Günersel, *Tan,* 1982, sy. 3/4.

Foucault, Michel, "Bir Varoluş Estetiği Olarak Etik", *Yeni Gündem*, 1984. sy. 4, s. 16-30.

Foucault, Michel, "Nietzsche Soykütüğü, Tarih", çev. Cemal Ener, *Argos* 1988, sy. 3, s. 76-82.

Foucault, Michel, "Öteki Mekânlara Dair" , çev. Burak Boysan-Deniz Erksan, *Defter,* 1988, sy. 4, s. 7-15.

Foucault, Michel, "Hapishaneler: Kuşatıcı ve Hizaya Getirici Kurumlar", çev. Nurdan Gürbilek-Semih Sökmen-Burak Boysan, *Defter* 1989, sy. 9.

Foucault, Michel, "Sonsuza Giden Dil", çev. Celal A. Kanat, *Defte*r, 1991, sy. 17, s. 53-63

Foucault, Michel, "Özne ve İktidar", çev. Osman Akınhay, *Edebiyat Eleştirisi*, 1994, sy. 6/7.

Foucault, Michel, "Yaşatmak ve Ölmeye İzin Vermek: Irkçılığın Doğuşu", *Birikim*, 1995, sy. 74, s.50-61.

Foucault, Michel, "Entelektüeller ve Güç: Michel Foucault ve Gilles Deleuze Arasında Bir Konuşma", çev. Alper Oysal, *Cogito,* 1996, sy. 8, s. 219-226.

Foucault, Michel, "Özne ve İktidar", çev. Kâmil Park, *Defter,* 1998, sy. 34, s. 151-167.

Foucault, Michel, "Mayıs '68 Boyunca 'Sözcükler' ile 'Şeyler' Arasında" (Söyleşi: Duccio Trombadori, Çev. Mert Keçik, *Cogito,* 1998, sy. 14, s. 126-130.

Foucault, Michel, "Toplumu Korumak Gerekir", çev. Turhan Ilgaz, *Cogito*, 1999, sy. 18, s. 53-75.

Foucault, Michel,"Foucault ile Söyleşi" (Konuşan: B. Morawe), çev. Işık Ergüden, *Varlık Kitap Eki* 68, 2000, sy. 1117, s. 45-49.

Foucault, Michel, "Aydınlanma Nedir?", çev. Eda Özgül, Özlem Oğuzhan, *Toplumbilim*, 2000, sy, 11, s. 69-76.

Foucault, Michel, "Doğruyu Söyleme Sanatı", çev. Eda Özgül, Özlem Oğuzhan, *Toplumbilim*, 2000, sy. 11, s. 77-80.

Michel Foucault-Gilles Deleuze, "Entelektüeller ve İktidar", *Varlık Dergisi*, 2000, sy. 2000, s.16-21.

Foucault, Michel ve Deleuze, Gilles "Nietzsche'nin Tüm Yapıtlarına Giriş", *Cogito*, 2001, sy, 25, s. 236-239.

Foucault, Michel, "Kliniğin Doğuşu'na Önsöz", çev. Ö. Gözel, *Toplumbilim*, 2001, sy. 13.

Foucault, Michael, "Aydınlanma Nedir Üstüne", Felsefelogos, 2002, sy, 17-18.

Foucault, Michel; "Language, Counter-Memory", çev. M. H. D., *Kitap-lık,* 2003, sy. 64.

Foucault, Michel, "Aydınlanma Nedir?", *Liberal Düşünce Dergisi,* çev. Osman Akın-

hay, Işık Ergüden, 2005, sy. 38-39, s. 231-235.

Foucault, Michel, "Herculine Barbin'e Giriş", *Cogito*, 2011, sy. 65, s. 65-66.

2. Türkçede Foucault ile İlgili Kitaplar

A. Çeviri Kitaplar

Barrett, Michele, *Marx'tan Foucault'ya İdeoloji*, çev. Ahmet Fethi, İstanbul: Sarmal Yayınevi, 1996.

Bernauer, James. W., *Foucault'nun Özgürlük Serüveni*, çev. İsmail Türkmen, İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 2005.

Best, Steven; Douglas Kellner, *Postmodern Teori*, çev. Mehmet Küçük, İstanbul; Ayrıntı Yayınları, 1998.

Blanchot, Maurice, *Hayalimdeki Michel Foucault*/ Michel Foulcaul,t *Dışarının düşüncesi , çev*. Ayşe Meral, İstanbul: Kabalcı Yayınevi, 2005.

Boudrıllard, Jean, *Foucault'yu Unutmak*, çev. Oğuz Adanır, İzmir: Dokuz Eylül Yayınları, 1998.

Boyne, Roy, *Foucault ve Derrida: Aklın Öteki Yüzü*, çev. İsmail Yılmaz, Ankara: Bilgesu, 2009.

Boyne, Roy, *Foucault ve Derrida'da Feminizm ve Ayırım*, çev. Ayşe Banu Karadağ, İstanbul: Sel Yayıncılık, 1998.

Falzon, Cristopher, *Foucault ve Sosyal Diyalog: Parçalanmanın Ötesi*, çev. Hüsamettin Arslan, İstanbul: Paradigma Yayınları, 2001.

Guttin, Gary, *Foucault*, çev. Hakan Gür, Ankara: Dost Kitabevi, 2010.

Hekman, Susan, *Bilgi Sosyolojisi ve Hermeneutik: Mannheim, Gadamer, Foucault ve Derrida*, çev. Hüsamettin Arslan, Bekir Balkız, İstanbul: Paradigma Yayınları, 1999.

Macey, David, *Michel Foucault*, çev. Zeynep Okan, İstanbul: Güncel Yayıncılık, 2005.

May, Todd, *Postyapısalcı Anarşizmin Siyaset Felsefesi*, çev. R. G. Öğdül, İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 2000.

Megill, Allan, *Aşırılığın Peygamberleri: Nietzsche, Heidegger, Foucault, Derrida*, çev. Tuncay Birkan, Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları, 1998.

Merquior, J. G., *Foucault*, çev. Nurettin Elhüseyni, Afa Yayınları, İstanbul: 1986.

Nehamas, Alexander, *Yaşama Sanatı Fesefesi: Platon'dan Foucault'ya Sokratik Düşünümler*, çev. Cem Soydemir, İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 2000.

Poster, Mark, *Foucault, Marksizm ve Tarih*, çev. Feride Güder, İstanbul: Otonom Yayıncılık, 2008.

Revel, Judith, *Foucault: Güncelliğin Bir Ontolojisi*, çev. Kemal Atakay, İstanbul: Otonom Yayıncılık, 2006.

Revel, Judith, *Foucault Sözlüğü*, çev. Veli Urhan, İstanbul: Say Yayınları, 2012.

Sarup, Madan. *Postyapısalcılık ve Postmodernizm*, çev. A. Baki Güçlü, Ankara: Ark Yayınevi, 1995.

Spargo, Tamsin, *Foucault ve Kaçıklık Kuramı*, çev. Kaan H. Ökten, İstanbul: Everest Yayınları, 2000.

Tekelioğlu, Orhan, *Michel Foucault ve Sosyolojisi: Toplumsal Öznenin Yokoluşu ve "Ben"in Kuruluşu*, çev. İbrahim Sirkeci, İstanbul: Bağlam Yayınları, 1999.

West, David, *Kıta Avrupası Felsefesine Giriş: Rousseau, Kant, Hegel'den Foucault ve* Derrida'ya, çev. Ahmet Cevizci, İstanbul: Paradigma Yayınları, 1998.

Young, R., "Foucault'nun Fantasmaları", *Beyaz Mitolojiler* içinde 5. Bölüm çev. C. Yıldız, İstanbul: Bağlam Yayınları, 2000.

B. Türkçe Telif Kitaplar

Akay, Ali, *Michel Foucault'da İktidar ve Direnme Odakları*. İstanbul: Bağlam Yayıncılık, 2000.

Sözen, Edibe, *Söylem*. İstanbul: Paradigma Yayınları, 1999.

Tekelioğlu, Orhan, *Foucault Sosyolojisi*, Bursa: Alfa-Aktüel Kitabevi, 2003.

Timur, Taner, *Felsefi izlenimler: Sartre, Althusser, Foucault, Derrida*. Ankara: İmge Kitabevi, 2005.

Urhan, Veli, *Michel Foucault ve Arkeolojik Çözümleme*. İstanbul: Paradigma yayınları, 2000.

Urhan, Veli (der), *Michel Foucault ve Bilginin Arkeolojisi* İstanbul: Paradigma Yayınları, 2002.

Urhan, Veli (der), *Foucault,* İstanbul: Say Yayınları, 2010.

Yalçınkaya, Ayhan, P*as: Foucault'dan Agamben'e Sıvılaşmış İktidar ve Gelecek*, Phoenix Yayınevi, 2005.

3. Türkçe'de Foucault ile ilgili Makaleler

A. Türkçe'ye Çevrilmiş Makaleler

Ababneh, Sara, "Foucault Aracılığı ile Direnişi Teorileştirmek ve Toplumsal Cinsiyeti Kavramsallaştırmak: İslamcı Politik Partilerde Kadın Aktivistlerin Durumu", *Toplumsal Hareketler* içinde, Y. Doğan Çetinkaya (der), çev. Galip Doğduaslan, İstanbul: İletişim Yayınları. 2008, s. 219-247.

Abrevaya, Elda, "Psikanaliz Çağında Deliliğin Tarihi'ne Bir Bakış", *Defter*, 2001, sy. 44, s. 209-222.

Afary, Janet ve Kevin B. Anderson, " Foucault, Toplumsal Cinsiyet ve Akdeniz ve Müslüman Toplumlarında Erkek Eşcinselliği", çev. Erkan Ünal, *Cogito*, 2011, sy. 65-66, s. 228-261.

Boyne, Roy, "Derrida ve Foucault", çev. Osman Akınhay, Hüsamettin Çetinkaya, *Edebiyat Eleştiri Dergisi,* 1995, sy. 8.

Burgelin, P., "Foucault'nun Arkeolojisi", *Foucault ve Bilginin Arkeolojisi*, Veli Urhan (der. ve çev.), İstanbul: Paradigma Yayınları, 2002, s. 77-99.

Davidson, A. I., "Arkeoloji Jenoloji ve Etik", *Foucault ve Bilginin Arkeolojisi*, Veli Urhan (drl. ve çev.), İstanbul: Paradigma Yayınları, 2002, s. 101-117.

Davidson, Arnold, I., "Arkeoloji, Genealoji ve Etik", çev. Veli Urhan, *Doğu Batı*, 1998, sy. 4, s.123-135.

Defert, Daniel, "Foucault'nun Reddi, Foucault'nun Araçsallaştırılması", *Cogito*, 2001, sy. 29, s. 25-27.

Flayn, T. R., "Foucault ve Postmodern Politikalar", çev. [?], *Edebiyat ve Eleştiri,* 1992, sy. 2.

Flyn, Thomas R., "Foucault ve Tarihin Mekanları", çev. Hakan Gündoğdu, *Foucault*, İstanbul: Say Yayınları, 2010, s. 393-424.

Froth, Michael, " Foucault'nun "Şimdinin Tarihi" *Kutadgubilig: Felsefe Bilim Araştırmaları Dergisi,* 2007, sy. 11, s. 85-100.

Garlick, Steve, "Dostluğun Güzelliği Foucault, Erillik ve Sanat Yapıtı Dostluk", Cogito, 2011/2012, sy. 69.

Habermas, Jürgen, "Şimdinin Kalbinde Amaç Yüklenmek: Foucault'nun Kant'ın "Aydınlanma Nedir?" Methi Hakkındaki Konferansı Üzerine", çev. Eda Özgül, Özlem Oğuzhan, *Toplumbilim*, 2000, sy. 11, s. 81-83.

Hacking, Ian, "Foucault'nun Arkeolojisi" *Foucault ve Bilginin Arkeolojisi*. V. Urhan (drl. ve çev), İstanbul: Paradigma Yayınları, 2002, s. 57-75.

Hacking, Ian, "Foucault'nun Arkeolojisi", çev. Veli Urhan, *Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2001, sy. 13, s. 251-266.

Harvey, Irene, "Foucault ve Dil: Düşünülmeyen Metaforlar", çev. Deniz Kanıt, *Defter,* 1988, sy, 4, s. 16-32.

Machado, R., "Arkeoloji ve Epistemoloji", *Foucault ve Bilginin Arkeolojisi* Veli Urhan (drl. ve çev.), İstanbul: Paradigma Yayınları, 2002, s. 119-138

Mills, Sara, "Söylem ve İdeoloji", *Söylem ve İdeoloji,* B. Çoban ve Z. Özaslan (haz), İstanbul: Su Yayınları, 2003, s.113-130.

O'Neill, John, "Disiplin Toplumu: Weber'den Foucault'ya", çeviren: Mine Yıldırım, *Doğu Batı*, 2007, sy. 43, s. 233-252.

Peters, Michael A., "Bir Eğitim Uygulaması Olarak Doğruyu Söyleme: Foucault, Parrhesia ve Öznellik Etiği", çev. Kemal Atakay, *Varlık,* 2007, c. 74, sy. 1193, s. 20-29.

Philip, Mark, "Michel Foucault"*, Çağdaş Temel Kuramlar*, Qentin Skinner (der), çev. Ahmet Demirhan, Vadi Yayınları, 2007.

Poetzl, P. M., "Şeylerin Düzensizliği", *Foucault ve Bilginin Arkeolojisi,* çev. Hakan Gündoğdu, Veli Urhan (der), İstanbul: Paradigma Yayınları, 2002, s. 209-221.

Racevskis, Karlis, "Kelimeler ve Şeyler'de Başka'nın Konatif Fonksiyonu", *Foucault ve Bilginin Arkeolojisi*, çev. Hakan Gündoğdu, Veli Urhan (der.), İstanbul: Paradigma Yayınları, 2002, s. 197-207.

Racevskis, Karlis, "Edward Said ve Michel Foucault: Benzerlikler ve Uyumsuzluklar", *Oryantalizm: Tartışma Metinleri,* Aytaç Yıldız (ed), Ankara: Doğu Batı Yayınları, 2007, s. 177-198.

Roth, Michael S., "Foucault'nun Şimdinin Tarihi", çev. Hakan Gündoğdu, *Kutadgubilig: Felsefe Bilim Araştırmaları Dergisi*, 2007, sy. 11, s. 85-100.

Said, Edward, "Michel Foucault 1926-1984", çev. Özgür Emir, *Doğu Batı*, 1999, sy. 9, s. 172-180.

Sawicki, Jana, "Foucault ve Feminizm: Bir Farklılık Politikası", *Edebiyat ve Eleştiri*, 1993, sy. 8.

Wiele, J. V. De, "Michel Foucault'ta Tarih: Arkeolojinin Anlamı", *Foucault ve Bilginin Arkeolojisi*. Veli Urhan (der. ve çev), İstanbul: Paradigma Yayınları, 2002, s. 161-196.

Wimkel, Eric A., "Hatırlanan İslam: Bir Habermas ve Foucault Eleştirisi", çev. Deniz Gürsel, *Tezkire*, 1992, sy, 3.

B. Türkçe Telif Makaleler

Aka, Assiye, "Foucaultcu Perspektiften Disipliner iktidar Teknikleri ile Bireyselliğin Üretilmesi", *Eğitim, Bilim, Toplum*, 2004, c. 2, sy. 8, s. 28-39.

Akşin, Tülin, "Söylem Üstüne Söylem'lere Dair", *Doğu Batı*, 1999, sy. 9, s. 9-14.

Altun, Abdullah Yavuz, "Foucault", *Ayraç*, 2010, sy. 10, s. 18-21.

Altunok, Gülbanu, "Şiddetin Eleştirisi Olarak İktidar: Arendt ve Foucault", *Doğu Batı*, 2008, sy, 43, 51-74.

Aruoba, Oruç, "Söylemin Berisi", *Tan,* 1982, sy. 3/4, s. 23-41.

Aruoba, Oruç, "Foucault'nun Kavramlarından 'İktidar' ve 'Bilgi", *Tan,* 3/4, 1982, s. 84-92.

Bal, M., "İktidarın Felsefesinden Yeni Bir Etik Tavıra: Michel Foucault", *Felsefelogos*, 2006, sy. 30-32, s. 147-159.

Batur, Enis, "Foucault'nun Getirdiği Alternatif", *Milliyet Sanat,* 1984, sy. 100, s. 16-17.

Batur, Enis, "Foucault ve Sanat", *Hürriyet Gösteri*, 1984, sy. 45.

Batur, Enis, "Michel Foucault: Bir Çerçeveleme Denemesi", *Alternatif Aydın*, İstanbul: Hil, 1985.

Bayar, Işık. "Tarih Araştırmaları Bakımından G.W.F. Hegel, F. Nietzsche ve M. Foucault", *Hacettepe Ü. Edebiyat Fakültesi Dergisi,* 2004, sy. 21, s. 245-252.

Bayram, Ahmet Kemal, "İktidar Çözümlemelerinde Bir Mihenk: Michel Foucault", *Bilgi,* 2003, sy. 7, s. 33-47.

Belge, Murat, "Michel Foucault ve Las Meninas", *Tan*, 1982, sy. 3/4, s. 52-55.

Bozbeyoğlu, Alanur Çavlin. "Nüfusun Biyopolitikasına Yeni Açılım: Türkiye'nin Biyometrik Elektronik Kimlik Kart Sistemi", *Toplum ve Bilim*, 2011, sy. 122. s. 53-74.

Bozkurt, Nejat, "Michel Foucault Felsefesinin Bazı Temel Kavramları", *Defter*, S, 4, 1988, s. 39-50.

Bozkurt, Nejat, "Michel Foucault ve Thomas Kuhn'un 'Episteme' ile 'Paradigma' Kavramlarına Eleştirel Bir Yaklaşım", *Seminer Felsefe Özel Sayısı,* 1989, *sy.* 6, s. 337-348.

Bozok, Nihan. Biyoiktidara Özgü Bir Özne(l)leşme Pratiği Olarak Popüler Sağlıklı Yaşam Söylemi, *Toplum ve Bilim*, 2011, sy. 122. s. 37-52.

Canpolat, Nesrin, "Michel Foucault", *Kadife Karanlık: 21. Yüzyıl İletişim Çağını Aydınlatan Kuramcılar*, İstanbul: Su Yayıları, 2003

Çalkıvik, Aslı. "Ölümüne Yaşatmak: Güvenlik Sorunu Olarak 'Yaşam'", *Toplum ve Bilim*, 2011, sy. 122. s. 19-36.

Çelik, Sara, "Descartes'tan Foucault'da Modern Özne ve Dönüşümleri Sorunu", *Özne*, 2007, sy. 7.

Deveci, Cem, "Foucault'nun İktidar Kavramsallaştırmasında Siyasal Boyutun Ayrıştırılamazlığı", *Doğu Batı*, 1999, sy. 9, s. 23-39.

Doltaş, Dilek, "Foucault, Kant, Habermas ve Postmodernizm", *Varlık,* 1996, *c.* 64, sy. sy. 1069, s. 47-52.

Gödelek, Kamuran, "Michel Foucault'nun Ahlâk Anlayışı", *Beytulhikme*, 2011, sy. 2, s. 39-61.

Gözel, Özkan, "Bir Diyalog(suzluk)un Öyküsü: Habermas versus Foucault", *Tezkire*, 2000, sy. 17, s.149-157.

Gündoğdu, Hakan, "Aydınlanma ve Foucault", *Foucault,* İstanbul: Say Yayınları, 2010, s. 425-460.

Güney, K. Murat, "Foucault'nun Gelecek Siyaseti: Devrime Karşı İsyan", *Birikim,* 2006, sy. 205-206, s.148-155.

Gürbilek, Nurdan & İskender Savaşır, "Foucault'nun Hapishanelerine Giriş", *Defter*, 1989, sy. 9, s. 7-10.

Hülür, Himmet, "İktidar/Bilgi Sarmalı: Michel Foucault'da Disiplinsel Doğruluk ve Özne", *EKEV Akademi Dergisi*, 2008, sy. 35, s.149-164.

Hülür, Himmet, "Görülebilenin Hayaleti, Söylenebilenin Mırıltısı: Michel Foucault'nun Bakışında Boşluk ve Bulunmayış", *EKEV Akademi Dergisi*, 2008, sy. 36, s. 171-188.

Hülür, Himmet, "Görme ve Söylemenin Mekanı Olarak Birey ve Denetim: Michel Foucault'da Işık ve Söz Rejimi", *EKEV Akademi Dergisi*, 2009, sy. 38, 115-136.

Hülür, Himmet, "Epistem ve Dil: Michel Foucault'da Tarih ve Eklemlenme", *EKEV Akademi Dergisi*, 2009, sy. 39, s. 11-32.

Kahraman, Hasan Bülent, "Leviathan Liberalizm Sularında Görüldü: Liberalizm-Hobbescu Devlet Gizli İlişkisine Ussallık Bağlamında Foucaultgil Bir Yorum", *Doğu Batı*, 2004, sy. 28, s. 99-127.

Işık, Sever, "Foucault'nun Marksist Tarih, İktidar ve İdeoloji Eleştirisi", *Toplum ve Birey*, 2011, sy. 1, s. 167-204.

Işık, Sever, "Foucault'da İktidar, Özgürlük ve Direniş", *EKEV Akademi Dergisi*, 2012, sy. 51, s. 103-114.

Keha Kaya, Mine, "Descartes'ın Epistemolojisi ve Foucault'nun Eleştirisi: Akıl ve Akıl Dışılık Bağlamında Bir Eleştiri", *Kaygı*, 2010, sy. 14, s.111-122.

Keskin, Ferda, "Foucault'da Şiddet ve İktidar", *Cogito,* 1996, sy. 6-7, s. 117-122.

Keskin, Ferda, "Foucault'da Öznellik ve Özgürlük", *Toplum ve Bilim*, 1997, sy. 73, s. 30-44.

Keskin, Ferda, "Foucault", *Cogito*, 1998, sy. 14, 299-305.

Keskin, Ferda, "Söylem, Arkeoloji ve İktidar", *Doğu Batı*, 1999, sy. 9. s. 15-22.

Keskin, Ferda, "Özne ve İktidar", *Özne ve İktidar: Seçme Eserler 2* içinde, İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 2000, s. 11-24.

Keskin, Ferda, "Michel Foucault", *Özne ve İktidar: Seçme Eserler 2* içinde, İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 2000, s. 7-10.

Martı, Urs, "Hannah Arendt ve Michel Foucault'nun Görüşleri Işığında Canetti'de İktidar Kavramı", *Birikim,* 2000, sy. 136, s. 75-81.

Mutman, Mahmut, "Parrhesias": Foucault'un Son Semineri Üzerine Düşünceler", *Varlık,* 2007, *c.*74, sy. 1193, s. 10-15.

Müldür, Lale, "Foucault'nun Bedeni, Kağıdı, Ateşi", *Sanat Olayı*, 1984, sy. 27, s.

90-92.

Nalçaoğlu, Hâlil, "Heterotopya, Koloni ve Öteki Mekânlar: Michail Foucault'nun Kısa Bir Metni Üzerine Düşünceler", *Doğu Batı,* 2002, sy. 19, s. 123-138.

Özkan, Hande, "Michel Foucault'nun 'Tarihleri", *Toplum ve Bilim*, 2001-2002, sy. 91, s. 323-333.

Öztoprak, O., "Michel Foucault", *Felsefe Yazın Dergisi,* 2004.

Sabuktay, Ayşegül, "Yönetimsellik ve Biyosiyaset Kavramları Açısından 'Sağlıkta Dönüşüm Programı' ve Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu", *Amme İdaresi Dergisi*, 2008, c. 41, sy. 2, s. 81-100.

Saraçoğlu, Safa, Muhacirler, Biyopolitika ve Öküz Hırsızlığı: 19. Yüzyılda Vidin'de Osmanlı Yönetimselliğinin İşleyişi, *Toplum ve Bilim*, 2011, sy. 122, 75-99.

Sılay, Kemal, "Barthes ve Foucault'nun Yazar Teorileri", Edebiyat ve Eleştiri, 1993, sy.9

Şentürk, Levent, "Foucault'nun Heterotopyaları", *Cogito*, 2003, sy. 34, s. 13-15.

Şentürk, Levent, "Perdenin Ardı Değil, Perdenin Kendi: Deleuze'ün Foucault'su", *Mesele Kitap Dergisi*, 2007, sy. 10.

Tekelioğlu, Orhan, "Moderniteye Sıkışan Özgürlük: Foucault'nun "Kendilik Teknolojileri"ne Bir Bakış", *Doğu Batı*, 1999, sy. 9, s. 41-50.

Tezcan, Levent, "Modern Devlet ve Yönetim Teknolojisi", Birikim, 1998, sy. 107, s. 48-56.

Timur, Taner, "Foucault: Disiplin Toplumu, Marksizm ve Aydın" *Evrensel Kültür*, 2004, sy. 156, s. 14-18.

Timurtürkan, Meral. "Gündelik Hayatın Gözetimi: "Panoptikon Toplumu" , *ETHOS: Felsefe ve Toplumsal Bilimlerde Diyaloglar,* 2010, sy: 3, s.1-19.

Topaloğlu Hande; "Fırat Derya, Total Kurum, Disipliner Cezaevi, Kamp: Foucault ve Agamben'in Kavramalarıyla Diyarbakır Askeri Cezaevi (1980-1984)", *Toplum ve Bilim*, 2012, sy. 123, s. 76-92.

Topçuoğlu, Reyhan Atasü, "Foucault ve Entelektüeller", *Doğu Batı,* 2006, sy. 37, s. 221-229.

Topçuoğlu, Reyhan Atasü, "Gramsci ile Foucault'nun Görüşlerinin Işığında Modern ve Postmodern Entelektüel Kavramı", *Hürriyet Gösteri,* 2006, sy. 281, s. 28-32.

Urhan, Veli, "Michel Foucault ve Bilgi/İktidar İlişkisinin Soykütüğü", *Kaygı*, 2007, sy. 9, s. 99-118.

Urhan, Veli, "Michel Foucault: Klâsik ve Modern Çağlarda İnsan", *Felsefe Dünyası,* 2001, sy. 33, 55-67.

Urhan, Veli, "Bilginin Arkeolojisi", *Felsefe Ansiklopedisi*, 2004, İstanbul: Etik Yayınları, c. 2, s. 400-405.

Urhan, Veli, "Biyo-İktidar", *Felsefe Ansiklopedisi*, 2004, İstanbul: Etik Yayınları, c. 2, s. 675-679.

Urhan, Veli, "Benlik Teknolojisi", *Felsefe Ansiklopedisi*, 2004, İstanbul: Etik Yayınları, c. 2, s. 285-288,

Urhan, Veli, "Episteme", *Felsefe Ansiklopedisi*, 2007, Ankara: Ebabil Yayınları, c. 5, s. 549-556.

Urhan, Veli, "Foucault", *Felsefe Ansiklopedisi*, Ankara: Ebabil Yayınları, c. 6, 2009, s. 718-727.

Urhan, Veli, "Ondokuzuncu Yüzyılda Klasik Servet Analizinden Modern İktisat Politikasına Geçiş", *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 2011, c. 3, sy. 2, s. 179-188.

Utku, Ali, "Foucault: Aydınlanma Nedir? Ya da Bir Felsefe Ethos Olarak Eleştiri", *Felsefe Tartışmaları*, 25. Kitap, 1999, s. 80-93.

Utku, Ali, "Yazı Oyunundaki Ölü Adam: Yazarın Ölümü ve Foucaultcu Retorik", *Doğu Batı,* 2001, sy. 14, s. 184-194.

Utku, Ali, "Bir Diayalog(suzluğ)un Öyküsü"ne Katkı: Foucault ve Aydınlanma Eleştirisi", *Tezkire*, 2001, sy. 19, s. 160-167.

Yakupoğlu, Mukadder, "Özne ve Söylem", *Doğu Batı*, 1999, sy. 9. s. 71-81.

Yardımcı, Sibel & Sanem Güvenç-Salgırlı, "Farklı Bir Foucault Okuması İçin Öneriler", *Toplum ve Bilim,* 2011, sy. 122. s. 9-18.

Yelken, Ramazan, "Yaşanan Anın Tarihçisi: Foucault", *Tarih Sosyolojisi*, Ramazan Yelken (der), Ankara: Vadi Yayınları, 2007.

4. Türkiye'de Foucault Üzerine Hazırlanmış Tezler

Yıl	1993	1996	2002	2003	2004	2005
Tez Sayısı	1	1	2	2	1	5
Yıl	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Tez Sayısı	3	3	5	7	8	1

Türkiye'de Foucault hakkında yapılan tezlerin yıllara göre dağılımı.

A. Yabancı Dilde Hazırlanmış Tezler

Ardıç, Fatma, *Ken Kesey's One Flew Over The Cuckoo's Nest: A Foucauldian Approach* [Ken Kesey'nin Guguk Kuşu: Foucault'cu Bir Bakış Açısı], Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, 2005.

Balaman, Ayşe, *Animated Critical Theory: Nasrettin Hoca Anecdotes As An Animation Of Theories of Marx, Foucault and Simmel* [Eleştiri Kuramı Canladırması: Marx, Foucault ve Simmel'e Ait Kuramların Canladırması Olarak Nasrettin Hoca Fıkraları], Yüksek Lisans Tezi, Boğaziçi Üniversitesi, 2010.

Batukan, Orhan Can, *Diverses Constitutions Du Sujet A Travers L'oeuvre de Michel Foucault* [Michel Foucault'nun Yapıtlarında Çeşitli Özne Kuruluşları], Galatasaray Üniversitesi, 2006.

Bilginer, Onur, *Control And Manipulation of Life: A Critical Assessment of Genetics Through The Perspectives of Hans Jonas, Martin Heidegger and Michel Foucault*

[Hayatın Kontrol ve Manipülasyonu: Hans Jonas, Martin Heidegger ve Michel Foucault'nun Bakış Açılarıyla Genetiğin Eleştirel Bir Değerlendirmesi], Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, 2006.

Çevik, Neslihan Kevser, A *Foucaltian Reading of Genetic Science: Archaeologizing The Science of the Gene* [Genetik Biliminin Foucaultca Okuması: Gen Bilimini Arkaeolojize Etmek], Yüksek Lisans Tezi, Bilkent Üniversitesi, 2003.

Çol, Berna, *Understanding Conscientious Objection As Resistance: Theories of Self in Stirner and Foucault* [Vicdani Reddi Direniş Olarak Anlamak: Stirner ve Foucault'da Kendilik Kuramları], Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, 2011.

Genç, Hayati, *Two Challenges To Kantian-Rawlsian Liberal Account of the Self: Sandel and Foucault* [Kantcı-Rawlscı Liberal Benlik Anlayışı Eleştirileri Olarak Sandel ve Foucault], Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, 2002.

Görgülü, Burcu, *Interpreting IVF from A Foucauldian Perspective* [IVF'nin Foucault'nun Bakış Açısıyla Değerlendirilmesi], Yüksek Lisans Tezi, Sabancı Üniversitesi, 2007.

Karademir, Aret, *Foucault, Sexuality, and An Epistemico-Ontological Ground For Resistance* [Foucault, Cinsellik ve Direniş İçin Epistemik-Ontolojik Temel], Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, 2009.

Kobaş, Tolga. An Analysis Of Foucault's "İntroduction To Kant's Anthropology" [Foucault'nun "Kant'ın Anthropolojisine Giriş"inin Bir Analizi], Yüksek Lisans Tezi, Sabancı Üniversitesi, 2009.

Köseoğlu, Berna, *Power And Pressure in Charles Dickens's The Pickwick Papers and Hard Times: A Foucaultian Approach* [Charles Dickens'ın The Pickwick Papers and Hard Times Adlı Eserlerinde Güç ve Baskı: Foucault'nun Yaklaşımı Işığında], Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, 2008.

Mortaş, Nihan, A *Critical Examination of Anti-Aging Discourse: The Relevance of the Works of Michel Foucault and Susan Sontag* [Anti-Aging Söyleminin Eleştirel

Bir Değerlendirmesi: Michel Foucault ve Susan Sontag'ın Çalışmalarının Uygunluğu], Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, 2008.

Taner, Erdem, *The Place of Human Subject in Foucault's And Deleuze's Philosophies* [Foucault ve Deleuze'ün Felsefelerinde Öznenin Yeri], Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, 2005.

Tekelioğlu, Orhan, *Demise of The Social Subject and the Constitutions of "Self": Rereading Michel Foucaulty* [Toplumsal Öznenin Yokoluşu ve "Benlik" Kurulmaları: Michel Foucault'nun Yeniden Okunması], Doktora Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, 1993.

B. Türkçe Tezler

Akar, Murat Yaşar, *Marksist ve Foucaultcu İktidar Anlayışları Üzerine Sosyolojik Bir Karşılaştırma*, Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi, 2007.

Balcı, Ali, *Cumhuriyet Türkiye'sinde Devlet Söylemine İlişkin Bir Dönemleştirme: Foucaultcu Bir Yaklaşım*, Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi, 2009.

Bayram, Ahmet Kemal, *Michel Foucault'un İktidar Olgusunu Çözümlemesi*, Dokuz Eylül Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1997.

Becermen, Metin, *Theodor W. Adorno ve Michel Foucault'da Hakikat ve İktidar İlişkisi*, Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, 2009.

Coşkun, Cüneyt, *Michel Foucault: Özne ve iktidar,* Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, 2010.

Çolak, Betül, *Postmodernizm Bağlamında Michel Foucault'nun Ahlak Anlayışı*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, 2008.

Doğan, Mustafa, *Michel Foucault'da Bilgi/İktidar İlişkisi,* Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, 2004.

Ece, Ayhan, *Foucault Düşüncesinde Söylem, Düzen ve Hakikat*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, 2009.

Ersoy, Rezzan, *Michel Foucault'da İktidar Kuramı Ve Küreselleşme Süreci ile Dönüşümü,* Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, 2010.

Gürbüz, Ayşe, *Michel Foucault'da Birey ve Siyasal Güç İlişkisi,* Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, 2008.

Güven, Hasan, *Michel Foucault'nun Sosyal Bilim Anlayışı ve Metodolojisi,* Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi, 2008.

Hayır, Yusuf, *Michel Foucault'da İktidar ve Bilgi Problemi,* Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, 1996.

Işık, Sever, *Michel Foucault'da Tarih Felsefesi,* Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, 2009.

Korkmaz, Mesut, *Michel Foucault'da Öteki Kavramı*, Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, 2004.

Kuçlu, Erhan, *Michel Foucault'da İnsan Sorunu ve Sosyal Bilimler,* Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi, 2010.

Küsmüş, Metin, *Michel Foucault'nun Felsefesinde Modern Dünya Düzeninde İnsan Kavramı*, Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi, 2010.

Özmen, Nebile, *Michel Foucault'da Ahlak Felsefesinin Temellendirilmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversiseti, 2002.

Nalbant, Engin, *Michel Foucault'da Normalleştirme ve Kapatılma Kavramları Üzerine Bir İnceleme*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, 2005.

Parin, Nihat, *Foucault'un Felsefe Anlayışı:Temel Kavramlar Işığında Problem Alanları*, Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, 2009.

Polat. Nusret, *Sosyolojik Açıdan Michel Foucault'da İktidar Kavramı*, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, 2005.

Özkaya Karaismailoğlu, Fulya, *Sosyal Teoride İktidar Tartışmaları*; *Marx, Nietzsche, Weber, Foucault,* Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi, 2006.

Söylemez, Ayça, Foucault'da *İktidar İlişkileri ve Toplumun Medyayla İlişkileri*, Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, 2010.

Uslu, Serdar, *Michel Foucault'un Tarih Anlayışı*, Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üni-

versitesi, 2003.

Talay, Özlem Özel, *Michel Focault'da Dilin Fonksiyonu*, Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi, 2005.

Taşçıer, Feysel. *Siyasal Alanın Belirlenmesinde Şiddetin Rolü Üzerine Üç Görüş*: *Hannah Arendt, Michel Foucault ve Giorgio Agamben*, Hacettepe Üniversitesi, Doktora Tezi, 2008.

Turan, Ahmet, *Michel Foucault'da Tarih Felsefesi,* Dokuz Eylül Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2005.

Varer, Şenol, *Michel Foucault'da İktidarın Mikrofiziği,* Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, 2010.

Yalçıntaş, Önder, *Foucault ve Heidegger'in İnsan Anlayışı,* Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, 2007.

Yandaş, Özge Yalta, *Michel Foucault'nun Yönetimsellik Serüveni*, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, 2010.

Yeğenoğlu, Metin, *Michel Foucault'da Eğitim Ve Öznellik*, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, 2006.

Yılmaz, Hakan, *Foucault'nun Biyo-İktidar Kavramı Çerçevesinde Nazi Dönemi Propaganda Belgesellerinin Analizi*, Yüksek Lisans Tezi, 2007.

Yılmaz, İsmail, *Foucault'da Epistemolojik Özne Olarak "İnsan",* Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, 2006.